

УДК 027.7:001.891

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ТА ІННОВАЦІЇ (з досвіду роботи науково-методичного відділу бібліотеки КПІ ДВНЗ “Криворізький національний університет”)

Олена ЛЕБЕДЮК

*Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ “Криворізький національний університет”, бібліотека,
просп. Гагаріна, 54, м. Кривий Ріг, 50086, Україна, тел. (0564) 71-58-21*

Розглянуто питання науково-методичного забезпечення бібліотеки вищого навчального закладу, функції та значення науково-методичної діяльності; поінформовано про досвід роботи науково-методичного відділу бібліотеки Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ “Криворізький національний університет”.

Ключові слова: бібліотека вищого навчального закладу, науково-методична діяльність бібліотеки ВНЗ, підвищення кваліфікації працівників бібліотек.

Успішність функціонування бібліотеки ВНЗ як інформаційного, наукового та культурно-просвітницького центру зобов’язує бібліотечних фахівців швидко та адекватно реагувати на зміни інформаційних потреб користувачів, удосконалювати форми обслуговування, надавати якісне інформаційне консультування, розширювати спектр бібліотечно-інформаційних послуг, забезпечити процес інноваційного оновлення бібліотеки.

Зауважимо, що процеси інноваційного оновлення торкнулися майже всіх бібліотечних процесів. Однак у нашій діяльності є така ланка, де ці процеси набувають особливої гостроти. Це – методична діяльність, яка є фундаментом для різноманітних бібліотечних інновацій, оскільки вона і визначається як інноваційна, тобто пов’язана з впровадженням нововведень у практику роботи книгозбірні вишу (див. Табл. 1).

№ п/п	Функція	Основні напрямки діяльності
1.	Аналітична	Аналіз планово-звітної документації бібліотеки, передового бібліотечного досвіду
2.	Інформаційна	Інформування бібліотекарів про досягнення у бібліотекознавстві та практичній бібліотечній діяльності
3.	Педагогічна	Організація підвищення кваліфікації бібліотекарів, сприяння адаптації кадрів у колективі
4.	Організаційна	Надання практичної допомоги як структурним підрозділам бібліотеки, так і окремим працівникам
5.	Науково-дослідницька	Розробка перспективних напрямків наукових досліджень бібліотеки, участь у конференціях, нарадах, семінарах тощо

Табл. 1. Функції науково-методичної діяльності бібліотеки ВНЗ.

Безумовно, всі функції науково-методичної діяльності бібліотеки ВНЗ взаємопов'язані. Виходячи з цих функцій, головними завданнями, які на даний час стоять перед науково-методичним відділом бібліотеки Криворізького педагогічного інституту, є:

- 1) підвищення ролі керівників відділів, головних спеціалістів;
- 2) розвиток творчої активності та ініціативи бібліотекарів;
- 3) формування бібліотечного мислення та підвищення професіоналізму.

Усі ці завдання переорієнтують методичну роботу з організаційної на дослідну при збереженні традиційних напрямків діяльності:

- узагальнення та впровадження передового бібліотечного досвіду;
- підвищення кваліфікації бібліотекарів;
- методична допомога як відділам, так і окремим працівникам бібліотеки.

Науково-методичний відділ бібліотеки ВНЗ – це центр не тільки традиційної бібліотечно-бібліографічної культури, а й осередок вивчення та впровадження в практику новітніх інформаційних технологій.

Методичну діяльність бібліотеки потрібно розглядати як складову частину науково-дослідної роботи бібліотеки. У системі “наука – методика – практика” методична діяльність займає центральне місце, забезпечуючи впровадження результатів науково-дослідної роботи у практику конкретної бібліотеки. Сенс методичної діяльності – удосконалення роботи бібліотеки, навчання кадрів, допомога відділам бібліотеки в оволодінні інноваційними методами роботи.

В основу організаційної роботи науково-методичного відділу покладено аналіз стану роботи бібліотеки. Це насамперед процеси планування та звітності. На основі цього аналізу здійснюється організаційно-методичний вплив на роботу окремих структурних підрозділів бібліотеки, виявляються ті елементи структури бібліотеки, де методична допомога вкрай необхідна.

Вивчення, узагальнення та впровадження в практику новітніх бібліотечних технологій має дуже велике значення для покращення діяльності бібліотеки, є важливим напрямком методичного керівництва. Однак зауважимо, що впроваджувати інноваційні методи роботи потрібно тільки з урахуванням умов конкретної бібліотеки (наявність матеріально-технічної бази, кадрів тощо).

Для того, щоб упроваджувати інноваційні форми й методи роботи, методистам бібліотеки необхідно самим ретельно їх вивчити, проаналізувати та зробити висновки про доречність (або недоречність) введення тих чи інших інновацій в практику. Це є інформаційною складовою науково-методичної діяльності. Керування впровадженням нововведень потребує тісної взаємодії всіх бібліотек ВНЗ.

Впровадження інновацій – це активний процес впливу на роботу бібліотеки. Але підвищенню ефективності роботи бібліотеки сприяє не впровадження інновацій, а їх освоєння працівниками бібліотеки. На цьому постулаті наполягає відомий російський бібліотекознавець Анатолій Ванєєв¹.

Науково-методична діяльність включає в себе такі взаємопов'язані процеси:

- вдосконалення бібліотечного та інформаційно-бібліографічного обслуговування користувачів бібліотеки ВНЗ, якісне та оперативне задоволення їх інформаційних потреб; оновлення бібліотечно-бібліографічних технологій; підвищення рівня бібліотечної та інформаційної культури;

¹ Ванєєв А. *Методическое обеспечение библиотечной деятельности*: учеб. пособие. – Москва: Изд-во ИПО “Профиздат”, 2002. – 144 с.

– узгодження взаємозв'язків між структурними підрозділами бібліотеки, раціоналізація праці, уточнення посадових інструкцій, підвищення кваліфікації працівників бібліотеки;

– науково-дослідне забезпечення практичної діяльності бібліотеки, впровадження в практику передового досвіду².

Виконанню цих пріоритетних напрямків сприяє різноманіття форм методичної праці. Це консультації, бесіди, аналітична діяльність, розробка методичних рекомендацій, документів, проведення семінарів, нарад, відвідування інших бібліотек тощо.

Окремо зупинимося на підвищенні кваліфікації бібліотекарів, бо функціонування бібліотеки безпосередньо залежить від професійного рівня та особистих якостей її працівників.

Більшість працівників бібліотеки Криворізького педагогічного інституту – це люди, віддані бібліотечній справі, незаперечні професіонали, які сприяють розвитку бібліотеки та перетворенню її на сучасний інформаційно-культурний центр. Та, на жаль, існують кадрові проблеми, характерні для всіх бібліотек вищих навчальних закладів. Це – старіння кадрів, відсутність спеціалістів, які добре розуміються на новітніх технологіях, мають можливості та бажання продукувати масив оригінальних ідей.

Ми проаналізували кадровий склад працівників бібліотеки Криворізького педагогічного інституту за такими критеріями як бібліотечний стаж та освіта. Штат бібліотеки Криворізького педагогічного інституту – 37 працівників, з них мають повну вищу освіту – 34 (91,9 %), у т. ч. вищу спеціальну – 10 (27 %). За стажем бібліотечної роботи працівники розподіляються так: до трьох років – 4 (10,8 %), 3–9 років – 9 (24,3 %), 10–20 років – 10 (27 %), понад 20 років – 14 (37,9 %).

За відсутністю централізованого процесу підвищення кваліфікації бібліотечних працівників вищих навчальних закладів бібліотека Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ “Криворізький національний університет” обрала шлях самостійного навчання спеціалістів методом організації теоретичних та практичних занять, тренінгів та консультацій фахівців, самоосвіти. Програму підвищення кваліфікації працівників бібліотеки Криворізького педагогічного інституту представлено в Табл. 2.

Керівництво бібліотеки, завідувачі відділами та головні спеціалісти бібліотеки Криворізького педагогічного інституту вивчають досвід інших бібліотек через відвідування науково-практичних конференцій, нарад, семінарів, розробляють технологічні та посадові інструкції, впроваджують нові технології в роботу бібліотеки, надають консультації користувачам бібліотеки щодо використання електронних ресурсів у локальній мережі та мережі Інтернет, документів на електронних носіях інформації тощо.

Професія методиста є складною, однак у той же час цікавою і творчою. Методична діяльність потребує глибоких теоретичних бібліотечно-бібліографічних знань, досвіду, володіння методиками науково-дослідної та методичної роботи. Методист бібліотеки вищого навчального закладу – це і вихователь, і викладач, який має організаторські й педагогічні здібності, який не тільки сам володіє професійними навичками роботи, а й допомагає оволодіти їх іншим працівникам бібліотеки.

Методична діяльність – це робота, яка потребує постійного пошуку інноваційних шляхів підвищення ефективності і якості бібліотечно-бібліографічного обслуго-

² Свобода А. Методична діяльність як типологічна функція національної бібліотеки (перспективи її розвитку в НБУВ) // *Бібліотечний вісник*. – 1998. – № 2. – С. 6–9.

вування. На даний час головними завданнями науково-методичного відділу бібліотеки вищого навчального закладу є формування бібліотекаря як спеціаліста, підвищення й розвиток творчої ініціативи фахівців, диференційована методична допомога працівникам бібліотеки з урахуванням рівня їх професійної підготовки, підвищення бібліотечної культури шляхом організації занять “Школи фахівця”, формування позитивного іміджу бібліотеки вищого навчального закладу.

№ п/п	Тема заняття	Форма проведення
1.	Бібліотека Криворізького педагогічного інституту: історія, сучасність, перспективи. Екскурсія в музей Криворізького педагогічного інституту.	Лекція; екскурсія
2.	Комплектування та облік бібліотечного фонду. Бібліотечна обробка та каталогізація документів. ДПА.	Практичне заняття
3.	Користувач – бібліотекар: види та техніка бібліотечного спілкування. Професійна етика.	Семінар-тренінг
4.	Культурно-просвітницька та виховна діяльність бібліотеки ВНЗ	Круглий стіл
5.	Інформаційно-бібліографічне обслуговування користувачів ВНЗ: нові тенденції	Навчальний семінар
6.	Сайт бібліотеки Криворізького педагогічного інституту як обличчя книгозбірні. Методика пошуку в електронному каталозі.	Практичне заняття
7.	Фахова періодика як засіб підвищення професійної компетентності працівників бібліотеки Криворізького педагогічного інституту	Огляди фахових видань
8.	Стажування у провідних бібліотеках Кривого Рогу та Дніпропетровська	Стажування

Табл. 2. Програма підвищення професійної майстерності “Школа фахівця” на 2013 рік.

**SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL ACTIVITY OF A LIBRARY
IN THE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT:
PRIORITIES AND INNOVATIONS
(from the experience of scientific and methodological department
of the library of Kryvyi Rih Pedagogical Institute library
of State University “Kryvyi Rih National University”)**

Olena LEBEDIUK

*Kryvyi Rih Pedagogical Institute
State University “Kryvyi Rih National University”, library,
54, Haharina Av., Kryvyi Rih, Ukraine, 50086, tel. (0564) 71-58-21*

The article explicates the question of scientific and methodological supplies of a library in a higher educational establishment, the functions and importance of scientific and methodical activities. It informs about the experience of scientific and methodological department of the library of Kryvyi Rih Pedagogical Institute of the State University “Kryvyi Rih National University”.

Key words: library of the higher educational establishment, scientific and methodological activities of libraries, qualification upgrade of professional librarians.

**НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БИБЛИОТЕКИ
ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ:
ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ И ИННОВАЦИИ
(из опыта работы научно-методического отдела библиотеки КПИ ГВУЗ
“Криворожский национальный университет”)**

Елена ЛЕБЕДИУК

*Криворожский педагогический институт
ГВУЗ “Криворожский национальный университет”, библиотека,
просп. Гагарина, 54, г. Кривой Рог, 50086, Украина, тел. (0564) 71-58-21*

Рассмотрены вопросы научно-методического обеспечения библиотеки высшего учебного заведения, функции и значение научно-методической деятельности; приведена информация об опыте работы научно-методического отдела библиотеки Криворожского педагогического института ГВУЗ “Криворожский национальный университет”.

Ключевые слова: библиотека высшего учебного заведения, научно-методическая деятельность библиотеки ВУЗ, повышение квалификации работников библиотек.

Стаття надійшла до редколегії 22.05.2013

Прийнята до друку 2.07.2014